

Adineko pertsonekin estrategia lagunkoiak garatzeko kosorkuntza- eta koprodukzio-ekimenak aztertuz: Euskal Autonomia Erkidegoko hiru hiriburuetatik ikasten¹

Martin Zuniga Ruiz de Loizaga

Gizarte eta Giza Zientzietako Fakultatea, Deustuko Unibertsitatea
martin.zuni@deusto.es

Tine Buffel

Gizarte Zientzien Fakultatea, Manchesterreko Unibertsitatea
tine.buffel@manchester.ac.uk

Felix Arrieta Frutos

Gizarte eta Giza Zientzietako Fakultatea, Deustuko Unibertsitatea
felix.arrieta@deusto.es

Euskal Autonomia Erkidegoan gertatzen ari den zahartze-prozesuak bultzatuta, Pertsona Adinduekin Hiri eta Komunitate Lagunkoiak ekimena lehen-mailako erreferente politiko bihurtu da lurraldean zahartze-politikak garatzeko. Artikulu honek azterketa kualitatibo baten bitartez aztertzen du nola autonomia erkidegoko hiru hiriburuak adineko pertsonen aldeko estrategiak ezartzen ari diren, kosorkuntza- eta koprodukzio-prozesuei begira. Parte hartzeko prozesu horien garapenean gaur egun dituzten erronkak aztertzen ditu artikuluak. Gure ikerketak iradokitzen du inplikazio politikoak, beharrezkoa bada ere, ez duela zentzurik, baldin eta estrategia alderdi interesdun garrantzitsuenen lanean integratzen ez bada. Gainera, adinekoak gehiago errespetatzeko orduan komunitateek duten arrakasta, neurri handi batean, pertsona adinduak, gizarte-bazterkeriari aurre egin behar diotenak barne, etorkizuneko ikerkuntzan eta politiketan funtsezko eragile gisa parte hartzen duten ala ez, adinekoak errespetatzen dituzten garapenen inguruan.

Gako-hitzak:

Lagunkoitasuna, zahartzea, kosorkuntza, koprodukzioa.

Impulsada por el proceso de envejecimiento que se está produciendo en la Comunidad Autónoma Vasca, la iniciativa Ciudades y Comunidades Amigables con las Personas Mayores se ha convertido en un referente político de primer orden para el desarrollo de políticas de envejecimiento en el territorio. Este artículo aborda este tema a través de un estudio cualitativo que analiza cómo las tres capitales de la comunidad autónoma están implementando estrategias favorables a las personas mayores, centrándose en los procesos de cocreación y coproducción. El artículo examina los retos a los que se enfrentan actualmente en el desarrollo de los mencionados procesos participativos. Nuestra investigación sugiere que la implicación política, aunque sea necesaria, carece de sentido si la estrategia no se integra en el trabajo de las partes interesadas más importantes. Además, el éxito de las comunidades a la hora de hacerse más respetuosas con las personas mayores dependerá, en gran medida, de si las personas mayores, incluidas las que se enfrentan a la exclusión social, se implican como actores clave en la investigación y las políticas futuras en torno a los desarrollos respetuosos con las personas mayores.

Palabras clave:

Amigabilidad, envejecimiento, cocreación, coproducción.

¹ Testu hau ondoko artikuluaaren itzulpena da:

Zuniga, M.; Buffel, T. eta Arrieta, F. (2023): "Analysing co-creation and co-production initiatives for the development of age-friendly strategies: learning from the three capital cities in the Basque Autonomous Region", *Social Policy and Society*, bol. 22, 1. zb., <<https://doi.org/10.1017/S1474746421000282>>.

Jatorrizko edukiari doikuntza gutxi batzuk egin zaizkio, aldizkari honen formatura egokitzeko.

© 2021 Egileak. Cambridge University Press argitaletxeak argitaraturik.

1. Sarrera

Europako gizarteak jasaten ari diren trantsizio demografikoaren ezaugarri nagusia da 70 urtetik gorako pertsonen kopurua eta proportzioa handitu egin dela, eta horren ondorioz, zahartzearekin eta zaintzarekin zerikusia duten gaiak eztabaida politikoaren erdigunean kokatu dira erakunde-maila guztietan. Tokiko eremutik estatura, erakunde publikoek ongizate- eta zainketa-sistemak antolatzeko modu berriak bilatzen dituzte, aldaketa demografiko, politiko eta ekonomiko berriek dakartzaten erronken erantzunak hobetzeko (Pestoff, 2011). Osasunaren Mundu Erakundeak (OME) proposatutako Pertsona Adinduekin Hiri eta Komunitate Lagunkoiak (Age-Friendly Cities and Communities ingelesez) munduko erreferentzia bihurtu da zahartze-politikak eta hiri, auzo eta komunitate inklusiboagoak garatzeko. Esparru horretan, Euskal Autonomia Erkidegoa (EAE) erreferentzia-puntu interesgarria da kasu-azterketa baterako, ez bakarrik Espainiako autonomia-erkidegoa delako adinekoekin adeitsu diren hirien eta komunitateen sare globaleko hiri gehien dituen, baita bere sare autonomikoa duelako ere, baita abian diren tokiko ekimen asko dituelako ere.

Estrategia lagunkoien esparruan proposatutako ikuspegi-takoa bat (*age-friendly strategies*) auzoen eta komunitateen arteko harremanen rola sustatzea da, baita adinekoek proposatzen diren erronkei modu egokiagoan erantzuteko politikak diseinatzeko eta garatzen parte hartzea ere. Alde horretatik, zenbait ikerketak frogatu dute gizarte-inguruneak zeregin garrantzitsua duela adinekoen osasuna eta ongizatea osatzeko orduan (Kano *et al.*, 2018); izan ere, adineko pertsonekin hain atseginak ez diren komunitateetan bizi direnek ongizate-maila baxuagoa dute (Nieboer eta Cramm, 2018).

Adinekoen aldeko politikei buruzko eztabaidaren dimentsio bat koprodukzioarekin eta kosorkuntzarekin lotutako ideien eragina izan da (ikus, besteak beste, Buffel, 2015, 2018a, 2018b; Buffel eta Phillipson, 2016; Doran eta Buffel, 2018; Moulaert eta Garon, 2016; Zuniga *et al.*, 2019). Kontzeptu horiek politika edo zerbitzu jakin baten diseinuan, kudeaketan, inplementazioan edo ebaluazioan herritarrek duten inplikazioari buruzkoak dira. Prozesu horiek garatzeko, politikek eta praktikek inplikaturako pertsonen beharrei eta eskaerei hobeto erantzuteko gaitasuna dute. Ikuspegi horrekiko interesa gero eta handiagoa izan arren, oraindik ere beharrezkoa da prozesu horietan adineko pertsonen parte hartuko duten partaidetza- eta lankidetzak-ikuspegiak probatzeko eta ikasteko esperimendua (Buffel eta Phillipson, 2016).

Gure artikuluan, gai hori azterketa kualitatibo baten bitartez aztertzen da. Azterlan horretan, hiru hiri adinekoen aldeko estrategiak aplikatzen ari direla aztertzen da, kosorkuntza- eta koprodukzio-ekimenetan arreta jarritz. Lehenik eta behin, OMEren esparru lagunkoia aurkezten da, ikuspegi globaletik, aztertutako testuinguruan duen garapenari dagokionez. Bigarrenik, kosorkuntza eta koprodukzioa

eztabaidatzen dira, adinekoen aldeko estrategiak garatzeko tresna baliotsuak baitira. Hirugarrenik, euskal errealitate soziopolitikoa deskribatzen da, baita komunitatearen funtsezko ezaugarri batzuk ere. Jarraian, analisia egitean lortutako metodologia eta aurkikuntza nagusiak aurkezten dira. Azkenik, azken atalean parte hartzeko prozesuen inguruan sortu diren erronkei buruzko eztabaida aurkezten da, baita politika lagunkoien garapenean adineko pertsonen inplikazioari buruzkoa ere.

2. Ekimen lagunkoien sarrera laburra

Pertsona Adinduekin Hiri eta Komunitate Lagunkoiak (PAHKL) eta Pertsona Adinduekin Lagunkoiak Diren Hiri eta Komunitateen Sare Globala (PALDHKSG) zahartzeari buruzko Osasunaren Mundu Erakundearen (OME) agendaren alderdiak dira. Adineko pertsonen aldeko ekimenak 65 urtetik gorako pertsonen zuzentzen bazaizkie ere, diziplinarteko estrategiatzat har daitezke. Mugimenduaren abiapuntua 2006an mundu osoko 33 hiritan egindako ikerketa-proiektu bat da. Azterketa hori OMEk eta Kanadako Osasun Publikoko Agentziak zuzendu zuten eta adineko pertsonen "adineko pertsonetikoko adeitsuak" diren zortzi eremutan (etxebizitza, garraioa, informazioa eta komunikazioa, aire zabaleko guneak eta eraikinak, komunitate-laguntza eta osasun-zerbitzuak, parte-hartze soziala, parte-hartze zibikoa eta enplegua, errespetua eta gizarteratzea) dituzten abantailak eta oztopoak izan zituen ardatz (OME, 2018).

Lau urte geroago, 2010ean, PALDHKSG jarri zen martxan. Hamaika hirirekin hasi zen eta mila inguru handitu zen 2019an². Rémillard-Boilard-ek (2018) adierazi duenez, Nazio Batuek, OMEk eta Europar Batasunak mugimendu horren alde egin dute, eta horren ondorioz, pertsona nagusien aldeko politika eta ekimen sorta zabala garatzea sustatu dute, tokian-tokian, estatuan eta nazioartean. Adinekoentzako aldeko mugimenduak ere eragina izan du biztanleria aldakor baterako prestatzeko beharraz kontzientziaztean, eta erakunde eta elkarre nagusiek estrategia hori haien lan-planetan eta antolamenduhelburuetan txertatu dute (Lawler, 2015). PAHKL mugimenduak interes handia piztu du, ez bakarrik eragile politikoen artean, baita esparru akademikoan ere, eta gero eta ikerketa gehiagok nazioarteko ikuspegi konparatiboan ematen dute (ikus, besteak beste, Buffel *et al.*, 2018; Buffel eta Phillipson, 2016; Kano *et al.*, 2018; Moulaert eta Garon, 2016). Hala ere, orain arte, Espainian eta EAEn bereziki oinarritutako ikerketa mugatua izan da.

Gainera, PAHKLren estrategiek arrakasta izateko zer alderdi dituzten ikertzen jarraitu behar da. Steels-ek (2015) iradoki du aztertu beharreko funtsezko elementuetako batzuk ondoko hauek direla: alde interesdun askoren arteko lankidetzak, parte-hartze

² OMEren webgunetik ateratako datuak (<<https://extranet.who.int/agefriendlyworld/who-network/>>, 2020-1-17an kontsultaturik).

politikoa eta finantziarioa edo inbertsioa gizarte-ingurunean, eta, batez ere, nola bermatu hiri batek esku-hartze horiek jasagarriak izatea.

2.1. Mugimendu lagunkoia Espainian

Espainiaren kasuan, OMEren bazkide ofiziala Imserso da, 2011tik aurrera adineko pertsonen aldeko estrategiak garatzen dituena. Erakunde publiko honek adinekoekiko adeitsuak diren hirien Espainiako sarea kudeatzen du, informazioa eta aholkularitza eskainiz eta tokiko ekimenen hedapena edo komunikazioa erraztuz. 2013an, "Hiri lagunkoia" lantaldea sortu zen, estatuko erakundeen eta tokiko agintarien ordezkariekin. Lantalde horrek Espainian adineko pertsonen aldeko estrategiak garatu eta zabaldu zituen. Imstersok emandako datuen arabera (2019)³, 167 hirik osatzen dute Estatuko sarea, eta horietako 35 EAEn daude —sarean parte hartzen duten hiri gehien dituen autonomia-erkidegoa—, eta, ondoren, Katalunia (21).

2.2. Mugimendu lagunkoia Euskal Autonomia Erkidegoan

Eusko Jaurlaritzak bere sarea sortu zuen eta estrategia lagunkoia bultzatu zuen 2012an. Estrategia horren garapena hirugarren-sektoreko erakunde batek sustatu zuen (Matia Fundazioa)⁴. Ordutik, 65 udalerrri sartu dira sare autonomikoan, 24 Gipuzkoan, 24 Bizkaian eta 17 Araban (2019ko datuak)⁵. Hiru hiriburuez gain, herri txikiak ere sartu dira sarean. Izan ere, mila biztanle baino gutxiagoko herriak ere parte hartzen ari dira, eta, azterketa honen gunea ez badira ere, testuinguru horietan adineko pertsonen aldeko politika eta estrategien garapena eta errendimendua oso interesgarria izan liteke etorkizuneko ikerketetarako. Oro har, euskal sarearen eginkizuna da informazioa eta laguntza ematea udalerrri berriei, sarearekin bat egin dezaten, eta dauden kideei laguntzea. Jardueretako batean, eskualde bakoitzeko eta sarean inplikaturako komunitate bakoitzeko eragile eta alderdi interesdunak biltzen dituzten lurralde-batzordeak garatzea sartzen da.

3. Kosorkuntza eta koprodukzioa, adinekoak errespetatzen dituzten estrategiak garatzeko funtsezko tresnak

Baterako sorkuntzaren eta koprodukzioaren ikuspegiak gero eta garrantzi handiagoa hartzen dute Europako herrialdeek ongizate-politikak antolatuzko

modu berriak bilatzen dituzten heinean (Burgess eta Durrant, 2019; Pestoff, 2011) eta auzo mailako arreta komunitarioa. Gainera, PAHKL ekimenak adinekoen parte-hartzea eta inplikazioa sustatzen dituzenez (Del Barrio *et al.*, 2018), ikuspegi horiek ere garrantzia hartzen ari dira adineko pertsonen aldeko estrategien barruan. Bi kontzeptuek antzeko ezaugarriak dituztenez, baina, berez, praktika desberdinak direnez, beharrezkoa da argitzea adineko pertsonen aldeko estrategietan duten zeregina ulertzeko.

Gizarte-politikaren esparruan, erabiltzaileek politika edo zerbitzu jakin baten prestazioan edo inplementazioan parte hartzeari lotu zaio koprodukzioa (Pestoff, 2011). Koprodukzioa hainbat fasetan ere gerta daiteke, diseinutik hasi eta kudeaketa, inplementazio edo ebaluazioraino (Brandsen eta Honingh, 2015; Bovaird, 2007). Bi ikuspegiak eremu horretan bi ikuspegi nagusi izatearen adibidea dira. Flemig eta Osborneren arabera (2019), lehenengoak zerikusia du koprodukzioaren administrazio publikoaren ikuspegi tradizionalarekin, hau da, prozesu formal eta arautuetatik kanpoko borondatezko prozesuak hartzearekin; eta bigarrenak, zerbitzuen kudeaketaren teoriaren ikuspegiarekin, koprodukzioa berez eta nahigabe gertatzen den elkarrekintza-zerbitzua ematerakoan elementu gisa kontzeptualizatzen baitu.

Kosorkuntza prozesu bat da, zeinaren bitartez bi partek edo gehiagok parte hartzen duten edo parte hartzen duten haien buruarentzat edo besteentzat balioa sortzen dutena (Hughes, 2014). Beraz, baterako sorkuntza ez da jendearen iritziak bideratzeko plataforma hutsa (Poocharoen eta Ting, 2015), baizik eta parte-hartze zuzeneko mekanismo bat, erakunde publikoei gizabanakoan, taldeen, elkarrekin edo beste erakunde batzuen ezagutzez eta esperientziak baliatzeko aukera ematen diona. Bi kasuetan, harreman bat dago erakunde bateko soldatepeko langile baten eta, bestetik, pertsona edo herritar talde baten artean (Brandsen eta Honingh, 2015). Baina koprodukzioak logika lineala duen eta produkzioan zentratutako ikusmoldeetan oinarritzen den prozesu bat eskatzen duen bitartean, kosorkuntza erlazio interaktibo eta dinamiko baten gainean eraikitzen da, non balioa elkarrekintzaren loturan sortzen baita (Osborne, 2018). Horrek esan nahi du, oro har, kosorkuntza-prozesuak "irekiagoak" eta koprodukzio-metodo tradizionalak baino gutxiago aurreikus daitezkeela, emaitza parte hartzen duten aldean arteko elkarrekintzaren arabera baita. Bistan da biek balioa sortzen dutela, baina desberdintasun nagusia parte-hartzea ulertzeko moduan egon liteke. Koprodukzioak kontzeptuaren interpretazio murriztagoa eskatzen du, batez ere zerbitzu bat emateari edo politika bat aplikatzeari dagokionez; kosorkuntzak, berriz, paradigma zabalagoa adierazten du, politikak egiteko prozesuaren fase guztietan parte hartzea sustatzen duena.

Littlechild-ek eta bestek adierazi dutenez (2015), adineko pertsonenkin batera sortzeko eta batera ekoizteko prozesuak pixkanaka garatu dira, beste adin

³ Imstersoren webgunetik ateratako datuak (<http://www.ciudadesamigables.imserso.es/ccaa_01/ayun_parti/redespana/index.htm>, 2020-1-17an kontsultaturik).

⁴ Adinekoentzako arreta eta ongizate zerbitzuetan espezializatutako irabazi asmorik gabeko erakundeak.

⁵ Euskadi Lagunkoia web orriaren (<<https://euskadilagunkoia.net/es/municipios/municipios-amigables>>, 2020-1-17an kontsultaturik) webgunetik lortutako datuak.

talde batzuekin baino gehiago. Hala ere, bibliografiak eta eskura dauden ikerketek metodo horien balioa adierazten dute, parte-hartzaileari pertsonalki ez ezik, bizi diren komunitateei ere mesede egiten baitie (Beebeejaun *et al.*, 2014; Bell eta Pahl, 2018; Buffel, 2018; Ward *et al.*, 2018), baita politika publikoei ere. Bestela esanda, berehalako gizarte-eragina dute, eta politikak eta praktikak inplikaturako eragileen beharrei eta eskaerei hobeto erantzuteko gaitasuna.

Buffel *et al.* (2019), pertsona adinduekin hiri eta komunitate lagunkoiak garatzeko adineko pertsonekin batera ekoiztearen eta ikertzearen aldeko argudioak (horiei ere gehitu geniezazkiekegu baterako sorkuntza) hiru dira. Lehenik eta behin, ikuspuntuak metodo bideragarria da adineko pertsonekin lan egiteko eta haien esperientzia mobilizatzeko. Bigarrenik, adinekoen aldeko politikak eta ekimenak sortzeko eta garatzeko funtsezko eginkizuna ematen die adineko pertsonari. Hirugarrenik, parte hartzen duten alderdi guztiei egiten die mesede, gizarte-konpromiso aberats eta esanguratsu baterako eta elkarren arteko ikaskuntza eta trukerako foro bat eskaintzen baitu. Haflege-k dioenez (2019), ordea, ez dago froga sendorik adinekoen parte-hartzea eta koprodukzioa lortzeko zer egiten duen hobeto jakiteko.

Aurreko ikerketetan oinarrituta, autore horrek lau erronka nabarmentzen ditu, zerbitzu publikoen etorkizunari, xedeari eta zereginari buruzko eztabaida ugari egiten diren unean landu beharrekoak. Autore horri jarraiki, hauek hartzen dituzte:

- 1) koprodukzioa martxan dauden jardueretan sartzea;
- 2) koprodukzioaren balioaren ebidentzia sortzea;
- 3) tokiko ekimenen ikuspegi arrakastatsuek eskalatzea, eta 4) profesionalek "nola egin" gaiaren inguruan dituzten trebetasunak garatzea. Gure artikulua ardatza azken bi puntuak lortzen laguntzea izango da, hau da, tokiko ekimenetatik ikastea eta nola jokatu jakiteko funtsezko elementuak identifikatzea.

4. Euskal Autonomia Erkidegoko errealtate soziopolitikoak

EAE Espainiako hamazazpi autonomia-erkidegoetako bat da, eta hiru lurraldek osatzen dute: Bizkaia, Gipuzkoa eta Araba. Hiriburuak Bilbo, Donostia eta Gasteiz dira. EAEk 2.180.449 milioi biztanle ditu (2018), 342.810 Bilbon, 243.815 Gasteizen eta 180.989 Donostian (Eustat, 2019)⁶. Hiri horietan EAEko biztanleen % 35 bizi dira, baina inguruko hiri-aglomerazioak kontuan hartuz gero, ehuneko hori autonomia-erkidegoko biztanleen % 66,2 da. Beraz, euskal gizarte hirikotzat har daiteke nagusiki, etxebizitza-dentsitate handiko eremuez osaturako hiriekin, batez ere Bilbon. Historikoki, Espainiako eskualde industrializatuenetako bat izan da, eta Bilbo izan da industria-eremu eta itsas portu nagusia.

⁶ Euskal Estatistika Erakundea (<<http://www.eustat.eus/indice.html>>).

Hala ere, Europa osoko joera orokorrari jarraituz, industria- eta manufaktura-ekoizpena gutxitu egin da, eta zerbitzuen sektoreak garrantzi handiagoa hartu du. INEk (2017)⁷ emandako datuen arabera, EAE Espainiako autonomia-erkidego aberatsenetako bat da, eta per capita BPGa herrialdearen batez bestekoa baino % 31,5 handiagoa da. Gainera, biztanleko urteko batez besteko errenta Estatuan altuena da: EAEn 15.300 eurokoa da, eta Espainian, berriz, 11.680 eurokoa (INE, 2019). Euskal Autonomia Erkidegoan, berriz, batez besteko langabezia-tasa % 8,7koa da, eta Espainian, berriz, % 14,45koa (INE, 2020).

Egitura administratiboari dagokionez, Espainiako sistema politikoa estatu federal baten antz handiagoa du zentralizatu baten antza baino, eta autonomia-erkidego bakoitzak bere osasun-, hezkuntza- eta gizarte-zerbitzuak garatzeko eskumenak ditu. Gobernu zentralak gizarte-segurantza kontrolatzen du bakarrik. Gainera, EAEk autogobernu-maila handiagoa du beste autonomia-erkidego batzuekin alderatuta, eta horrek, zenbait autoreren iritziz, barne-konfigurazio federalera darama (Arrieta, 2019; Novo, 2010). Beste autonomia-erkidego batzuekiko desberdintasun nagusia da EAEk zerga-ahalmen bakarra duela, zergak biltzeko eskubidea baitu "kupo" deritzenaren bitartez, eta hori gobernu zentralaren eta autonomikoaren arteko akordioa da.

5. Euskal Autonomia Erkidegoko hiru hiriburuetako zahartze-prozesua

Azken hamarkadetan, EAEko eta hiriburuetako dinamika demografikoak aldaketa txiki bat izan du biztanle-kopuru osoan, baina aldaketa sakona izan du biztanleriaren adinaren arabera egituraren. 65 urte edo gehiagoko biztanleriaren ehunekoak erakusten du autonomia-erkidegoa zahartze-prozesu nabarmena jasaten ari dela. Eustaten arabera (2019), EAEko ehunekoak % 22koa da, Gasteizkoaren antzekoa (% 21), eta are handiagoa Bilbon (% 24) eta Donostian (% 24). 70 urtetik gorako pertsonen dagokionez, Gasteizen % 9,74, Bilbon % 12,97 eta Donostian % 11,72 dira ehunekoak (ikus 1. taula).

Horrek areagotu egiten du mota desberdineko zerbitzuen eskaera, eta gai bereziak planteatzen ditu, adinekoen artean aniztasuna handitzearekin zerikusia dutenak. Adineko pertsonen profilak dibertsifikatu ahala, adin talde horren beharrak eta eskaerak ere aldatu egiten dira. Adibide batzuk dira gizarte- eta familia-egituretako aldaketak (lan-baldintzak, guraso bakarreko eta guraso bakarreko etxeak, migratzaile handiak, etab.), eta belaunaldi berri horiek kohorte gazteenekin (*baby boomers*) alderatuta bizi izan dituzten estiloetan (Del Barrio *et al.*, 2018).

Familien edo etxeen egiturari dagokionez, familiek zainketarako duten gaitasunari dagokionez, emakumeak lan-merkatuan sartzen joan dira

⁷ Estatistika Institutu Nazionala (<<https://www.ine.es/>>).

1. taula. Adineko pertsonen ehunekoak hiru hirietan, EAEn eta Espainian (2018)

	Bilbo	Donostia	Vitoria-Gasteiz	EAE	Espainia
Biztanleria	342.810	180.989	243.815	2.180.449	46.658.447
65 urte edo gehiagoko pertsonak (%)	24,00	24,00	21,00	22,00	19,22
75 urte edo gehiagoko pertsonak (%)	12,97	11,72	9,74	11,80	9,51

Iturria: guk egina EInetik (2019) eta Eustatetik (2019) lortutako datuetan oinarrituta.

pixkanaka. Horrek zapuztu egin du genero-lan espezifikaren banaketa, "gizon sostengatzailearen" eredian oinarritua, eta etxeko eta zaintzako lanetan aritzen diren emakumeekin. Espainiako eta Euskadiko gizartearen kasuan, familiak zaintzaile gisa duten zereginaren arabera ongizate-eredua izanik, "zaintzen krisia" gertatzen ari da (Pérez Orozco, 2006). Gainera, emakumeek haien karrera profesionalak "maskulinizatu" dituzten bitartean, gizonak ez dituzte haien karrerak "feminizatu" modu berean (Esping-Andersen eta Palier, 2011); etxeko karga gehiena oraindik ere emakumeei dagokie. Errealitate hori zaintza informalean aplikatu liteke oro har (Carrasco, 2013; De los Santos *et al.*, 2012), edo, bereziki, adineko senideak zaintzeko (Comas-d'Argemir, 2015).

6. Metodologia

Azterlan honek EAEko adineko pertsonen aldeko estrategiak aztertu nahi ditu, kosorkuntza- eta koprodukzio-prozesuak garatzeak dakartzan erronkei erreparatu. Euskal Autonomia Erkidegoko hiru hiriburuetan egin da ikerketa (Bilbon, Gasteizen eta Donostian). Ikerketa-galdera nagusi batek gidatu du: zein dira adinekoen aldeko estrategien barruan kosorkuntza- eta koprodukzio-proiektuak garatzeko erronka nagusiak?

Ikerketa-galdera modu irekian eta orokorrean planteatu da, prozesu-mota horretatik sor daitezkeen erronkei lotutako gai sorta zabala hartzeko, baita PAHLren esparruan aurkitutako ezagutza-hutsune batzuk joratzeko ere. Hiriak berriaz aukeratu ziren, honako hauen arabera: 1) OMEren esparrua hartu zuten adineko pertsonen aldeko politiken inguruan beren lana egituratzeko; 2) Espainiako PALDHKSGko kide bihurtzen lehenak izan ziren, adinekoen aldeko programak garatzen aitzindari izan ziren eta 3) EAE osatzen duten hiru lurraldeetako hiriburuak ziren.

Ikerketaren metodologia kualitatiboa erabili zen, eta elkarrizketa sakonaren teknika aplikatu zen. Guztira 27 elkarrizketa egin ziren, erdiegituratutako galdetegi kualitatibo bat erabiliz. Erdiegituratutako ikuspegia aukeratu zen, elkarrizketatuek arlo horretan ezagutza zabala zutelako. Horri esker, alderdi berriak ezagutu ahal izan genituen, eta parte-hartzaileek ideia berriak ekarri ahal izan zituzten. Adituak zirenez eta landutako gaiak sakon ezagutzen zituztenez, uste zen teknika hori zela egokiena ikerketaren beharrak asetzeko, elkarrizketatuek informazio ugari eman

zezaketan esparru bat eskaintzen baitzuen. Adinekoen aldeko estrategiei, koprodukzio-ekimenei eta horiek garatzeko oztopo, zailtasun edo erronkei buruzkoak izan ziren galderak.

6.1. Laginketa- eta erreklamendu-estrategia

Azterketa horretan, laginketa-estrategia intenzional bat erabili zen (ikus 2. taula). EAEko zahartze-politiketan interesa duten hainbat esparrutako parte-hartzaileak biltzen ditugu, politikari eta politika publikoetako aktoreak, administrazio publikoko goikarguak, adituak eta akademikoak barne. Hamazortzi emakume eta bederatzi gizon hartu zuten parte azterketan. Hamahiru sektore publikoak ziren eta hamalau akademikoak edo adituak. Hiri bakoitzean, sektore publikoko antzeko profesionali egin zitzaizkien elkarrizketa (bost Gasteizen, lau Donostian eta lau Bilbon). "Elur-bola" laginketa-teknikaren bitartez ezarri ziren kontaktuak, hau da, elkarrizketatuei funtsezko informatzaileei galdetuta. Horrek beste kontaktu batzuk ekarri zituen, eta, hala, iritsi ahal izan ziren pertsonen aukera zabalduta.

2. taula. Parte-hartzaileen lagina

	Bilbo	Donostia	Vitoria-Gasteiz
Parte-hartzaileak (n)	n = 11	n = 11	n = 5
Parte-hartzaileen profila	Politikaria (n = 2) Kudeatzaile publikoa (n = 2) Hirugarren sektoreko aditua (n = 7)	Politikaria (n = 1) Kudeatzaile publikoa (n = 3) Hirugarren sektoreko aditua (n = 7)	Politikaria (n = 1) Kudeatzaile publikoa (n = 4)

Iturria: guk egina.

6.2. Datuen azterketa

Elkarrizketak kategoriara aztertzeko metodoen bitartez transkribatu eta aztertu ziren Atlas.ti 8 programarekin. Datuak kodetze "ireki" baten eta horiek kodetzeko, sailkatzeko eta bahetzeko estrategia induktibo baten bitartez aztertu ziren. Analiak hainbat urrats egin zituen. Lehenengoak pasarte garrantzitsuak nabarmendu zituen. Bigarren urratsean, pasarteak bildu eta kategoria nagusi bakoitzari esleitu zitzaizkion (adinekoen aldeko estrategiak, baterako sorkuntzako prozesuak eta zailtasunak/erronkak).

Ondoren, datu horiek kodetze-estrategia ireki bati jarraituz kodetu ziren, sortzen ari ziren gaiak eta ideiak identifikatuta. Ondoren, azpikategoriak eraiki ziren, kodeen arteko hierarkia taldekatuz eta zehaztuz (hau da, adineko pertsonen elkarteak, parte interesdun bakarrak, parte-hartzaileak). Azkenik, kategorietan oinarritutako azterketa baten ondoren aurkeztu ziren emaitzak eta aurkikuntzak. Azpimarratzekoa da, Chowdhury-k dioenez (2015), ondorioak metodologia sendo batean oinarritzeaz gain, ikerketa garatzen den testuinguru eta egoerekiko sentikorra ere izan zirela.

7. Emaitzak

Hurrengo azpiataletan, aurkikuntza nagusiak bi zatitan aurkeztu dira. Lehenengoan, koprodukzio- edo kosorkuntza hiru ekimen ezberdin deskribatzen dira laburki, hiri bakoitzean adibide gisa identifikatuak, eta bigarrenean, ekimen horien garapenak dituen erronka nagusiak azaltzen dira.

7.1. Adinekoen aldeko estrategiak garatzeko kosorkuntza- eta koprodukzio-ekimenak

Analisiak iradokitzen duenez, hiru hiriek kosorkuntza- edo koprodukzio-prozesuren bat garatu zuten adineko pertsonen aldeko estrategien garapenaren parte gisa. Horren adibide da Begirada Aktiboa proiektua, Bilboko koprodukzio-ekimena. 2016. urtean hasi zen proiektua, eta haren helburua zen adinekoen bakardadeari aurre egitea, eta prozesuan parte hartzea animatzea, bakardade-kasuak atzematen dituzten "antena" gisa jardunez. Metodologia horren bitartez, adineko pertsonak erakartzen dira, gehienak erakunde komunitarioetako kide aktiboak, eta horiei bakarrik edo isolatuta dauden kasuei buruzko informazioa ematea gomendatzen zaie gizarte-zerbitzuei. Garrantzitsua da aipatzea proiektua Bilboko Udaleko Gizarte Ekintza Sailak sustatu zuela, eta hiri osoan estrategia garatzeko aliatu nagusiak adinekoen elkarteak izan zirela, auzo desberdinetako lokal publikoetan egon ohi direnak.

Donostian, Lkaleak proiektua (ikus Zuniga *et al.*, 2019) kosorkuntza-prozesuaren adibide bat da. Proiektu hori Espainiako lehena izan zen, eta munduko lehenengoetakoa, PALDHKSGn sartu zen. Prozesu horretan, hiriko auzo bateko (Egia) adineko pertsonen, hainbat erakunderekin batera (sektore publikoa eta pribatua, hirugarren sektorea eta mundu akademikoa), funtsezko zeregina izan zuten Donostian adineko pertsonentzako arreta komunitarioko politikak sortzeko. Proiektuak hiru etapa edo "uhaldi" izan zituen, talde txikitan garatuak. Etapa bakoitzean, gehienez zazpi pertsonarekin egin ziren lan-saioak. Guztira, 117 pertsonak parte hartu zuten proiektuaren faseetan. Nabarmentzekoa da proiektu hori hirugarren sektoreko erakundeekin eta Deustuko Unibertsitatearekin lankidetzan garatu zela.

Gasteizko kasuari dagokionez, Activa Tu Barrio proiektua koprodukzio-ekimen bat da, auzo

erosoagoak sustatzea eta pertsonen eguneroko jarduerak egiten jarraitu ahal izatea eta kaleetan elkarreraginean eta eroso ibiltzeko aukera izatea helburu duena. Proiektua hiru auzotan jarri da abian, eta adineko pertsonen eta, oro har, herritarrei zuzenduta dago, baita enpresa eta elkartei ere. Proiektuaren jardueretako bat auzoetan ibilbide edo bide seguruak sortzea izan da, farola, horma edo bankuetan seinaleak jarritz markatuak, eta jendea auzoko erreferentzia-puntu garrantzitsuetara bideratzeko.

Hiru kasuetan, adineko pertsonen aldeko estrategiak tokiko agintariek sustatu zituzten, eremu politikoaren babes nabarmenarekin. Hori positiboa izan daitekeen arren, eragozpen batzuk ere baditu. Esate baterako, tokiko testuinguruan proiektuak abian jartzen saiatzean, erakunde publikoek zuzentzen zituztelako, askotan, beheranzko ikuspegitik (*top-down*) garatuzat hartzen dira. Horrek eragin negatiboa izan zuen prozesuetan, eta profesionalen eta herritarren hedapenarekin eta inplikazioarekin lotutako erronkak sortu zituen, sarritan proiektua lehen-faseetan ezagutzen ez zutenak:

Diagnostic- metodologia hori eta ekintza-plana diseinatzen ditugu, eta, ondoren, ekintza-plana ebaluatzean, konturatu ginen inork ez zuela sinesten.... Hau da, iritzi talde pila bat muntatzen duzu, [...], eta oso ideia txarrak bururatzen zaizkizu, plan batean islatzen dituzunak, baina gero plan hori ez dago lotuta plana gauzatu behar den tokiekin. Hau da, eragina duen pertsonak, eragina duen teknikariak edo eragina duen sailak, ondo iruditzen bazaie ere, ez dute berezko zerbait bezala sentitzen, ezta? (Kudeatzaile publikoa)

Gainera, baterako sorkuntza prozesu gisa definitu diren hiru prozesuetatik bakarrak emaitza positiboagoak lortu dituela dirudi parte-hartzeari eta erakunde-mailan duen eraginari dagokionez. Izan ere, ikuspegi horrek lan intentsiboagoa eskatzen du, hau da, baliabideen inplikazio eta inbertsio handiagoa, baina baita hausnarketak partekatze prozesuak, hemen aurkeztutako koprodukzio-prozesuetan gertatu ez denak, eraldatzeko gaitasun handiagoa duelako ere.

7.2. PAHLren estrategien barruan kosorkuntza- eta koprodukzio- ekimenak garatzeko erronka nagusiak

Erronka nagusiak aztertu aurretik, azpimarratu behar da elkarrizketatuek adierazi zutela behar-beharrezkoa dela adinekoentzako eta zahartzarorako estrategiak eta politikak eraginkortasunez garatzeko partaidetza- eta lankidetzakudeaketarako eredu tarantz aurrera egitea. Gaur egungo gizarte- eta politika-testuinguruak, adineko pertsonentzako arreta- eta laguntza-eskaera areagotzeak eta politika neoliberalen eta aurrekontu-murrizketen ondorioz administrazio publikoak duen gaitasuna gutxitzeak (Moreno, 2012; Pavolini *et al.*, 2015), bizkortu egin dute premia hori, baina are zailagoa egin du:

Gero eta nabariagoa da diseinatu ditugun zerbitzu publikoak ez direla gai arazo konplexuei erantzuteko. Gaur egun, eztabaida garrantzitsua da sektore publikoan... gaur egungo zerbitzu publikoak ez direla arazo konplexuetatik eratorritako behar eta eskaerei erantzuteko diseinatu. (Aditua)

Parte hartzeko modu horiek lortuko dute benetan komunitatearentzat interesgarria den zerbitzu. Eta horrela lanean jarraitu behar dugu, beste formek, erakunde-egiturek, egitura formalek eta zurrunez, jada ez dutelako funtzionatzen. (Kudeatzaile publikoa)

Baterako sorkuntza- eta koprodukzio-estrategia egoki eta beharrezko gisa identifikatu ziren, *welfare mix* egituratzeko modu berrien bilaketari erantzuna ematen baitiote, zainketan parte hartzen duten sektoreen arteko lankidetzan oinarrituta (sektore publikoa, merkatua, hirugarren sektorea, boluntarioak eta erkidegoko sektorea). Hala ere, kosorkuntza- edo koprodukzio-prozesuen ebaluazio orokorra positiboa izan den arren, zailtasun eta erronka komunak ere hauteman dira. Oro har, erronka horiek bi gai nagusitan bana daitezke: nola sustatu parte-hartze eraginkorra eta nola bermatu jasangarritasuna.

Oro har, parte hartzeko eta lankidetzarako gobernantza-prozesuak martxan jartzea erronka bat da beti, baina bereziki zaila dirudi zenbait pertsona talde inplikatzeko, hala nola adineko pertsona kalteberak edo beste arrazoi batzuegatik baztertuak. Ildo beretik, belaunaldien arteko proiektuen arrakasta oso desiragarria izan zen, baina lortzeko zaila. Bestela esanda, helduek nahiz gazteek adinekoen aldeko ekimenetan parte hartzea konplexua da. EAEn oso zabalduta dagoen estrategia bat da adineko pertsonen aldeko ekimenetik "adin" terminoa kentzea eta guztiontzat baliotsua den lagunkoitasun batera bideratzen saiatzea. Aditu batek honela azaldu zuen:

Euskadi Lagunkoian, adibidez, "adineko pertsonentzako" hitzak kendu genituen. Izan ere, proiektu bat adinekoentzat dela esaten baduzu, ez duzu inoiz belaunaldien arteko harremana lortuko, salbu eta behartu egiten baduzu. (Aditua)

Gainera, elkarrizketatuek zailtasunak izan zituzten adineko zenbait talde proiektuetan inplikatzen. Adineko pertsona kalteberen parte-hartzea, iristea zaila den adinekoena (Buffel, 2015; Craig, 2004), bereziki korapilotsutzat jo zen, batez ere adinez nagusienak (85 urtetik gorakoak), gizarte-bazterketa jasateko arrisku handiena dutenak (Key eta Culliney, 2018). Hala ere, nabarmendu behar da, nahiz eta adinak zenbait bazterketa-faktore ekar ditzakeen, hala nola pobrezia, gizarte-isolamendua edo osasun-egoera, ez duela zertan zaugarria izan. Elkarrizketatuetako batek esan zuenez, "badakigu nola erlazionatu elitearekin" (pertsona osasuntsu eta aberatsei buruz ari gara), baina ez gizarteko kide kaltebereneekin:

Uste dut badakigula nola parte hartu elitean [...], eta dagoeneko sentsibilizatuta eta motibatuta dagoen jendearengana iritsi gaitzke... baina ez dugu aurkitu nola jokatu zaugarriekin... ez dakigu haiekin nola konektatu, zein bide erabili, zertarako erabili... [inplikatu]. (Kudeatzaile publikoa)

Gainera, parte hartzeko nolabaiteko erresistentzia edo errezeloa sumatu zen, inplikazio edo parte-hartze maila proiektuaren deskribapenean zehazten ez zenean. Bestela esanda, prozesu batean parte hartzeko behar den denbora eta ahalegina ez ezagutzeak parte hartzeko eragozpenak sor ditzake. Aitzitik, ondo programatutako prozesuak dituzten berariazko jardueretan parte hartzea erakargarriagoa eta arrakastatsuagoa dela esan zen. Gainera, interes komunak izateak epe ertain edo luzearako konpromisoa sustatzen duela ikusi zen. Horrek iradokitzen du egokiena dela kosorkuntza- edo koprodukzio-prozesuak proiektu baten hasieran partekatutako diagnostiko edo diseinu bat egiteki abiatzea. Elkarrizketatuek askotan argudiatu dutenez, erakunde publikoek sustatutako parte-hartze prozesuek gehiago erantzuten diete administrazioaren beraren beharrei adinekoen eta komunitateen beharrei baino. Alde horretatik, bereziki azpimarratu da "tokenism-arriskua" dagoela, baita "esplotazio-arriskua" ere (Selloni, 2017), parte-hartzea estrategia politiko huts gisa sustatzean:

Eta hainbeste gauza egiten ari dira, gaur egun badirudi denek egin nahi dutela zerbaitekin adineko pertsonekin, ezta? [...] Baina asetasunaz ere jabetu behar dugu, eta jendearen konfiantza ez galtzeko kontuz ibili... (Aditua)

Lehenengo pausoa, beraz, prozesu parte-hartzailea gauzatzea izango da, prozesuaren gaiak elkarrekin identifikatzeko. Hala, koprodukzio-prozesuak eraginkorrak izan daitezkeen, parte-hartzaileek diseinuaren hasierako fasean parte hartu behar dute, eta ez soilik ebaluazio- eta gauzatze-faseetan:

Pertsonak gaitzeko modua parte hartzera bultzatzea da, hasieratik amaierara. (Kudeatzaile publikoa)

Baina mahai berean interes komun bat baldin badugu, adina ez da arazo. Nire ustez, bide horri jarraitu behar diogu, eta horixe da [adinarekin zerikusia duten] estereotipoak gainditzeko modua, dakizun bezala, gaitz bat baitira. (Aditua)

Eztabaidatzen ari den beste kontu bat da nola bermatu koprodukzio- edo kosorkuntza-prozesuen iraunkortasuna edo jarraipena, eta zer eginkizun bete behar duen administrazio publikoak hori lortzeko. Kasu askotan, komunitate-proiektuek modu autonomoan funtzionatzen jarrai dezaketen sare eta harremanak aktibatu nahi dituzte, administrazio publikoaren esku-hartzerik gabe. Hala ere, hemen deskribatutako esperientziak iradokitzen dute jarraitutasuna lortzea zaila izan daitekeela Administrazioaren jarraipenik edo "zaintzarik" gabe. Aditu batek ondokoa esan zuen:

Prozesu batek hilabete asko beharko ditu abian jartzeko, baina horretan lanean jarraitzen ez bada, gauzak lehen bezala izango dira [...]. Beharbada, modu naturalean eboluzionatzen duen unea iritsiko da, eta eraiki egingo da, gainbegiratu beharrik gabe. (Aditua)

Jasangarritasuna eta jarraitutasuna errazteko aplika daitekeen neurri bat da adinekoen aldeko proiektu eta jardueren garapenean sektore arteko ikuspegia hartzea. Horrek lankidetzeta eta departamentuen arteko ikuspegia iradokitzen du, eta bertan parte hartuko dute hainbat esparrutako tokiko agintariek eta profesionalak, baita elkarte komunitarioek eta herritarrek ere. Hala ere, egia esan, EAEko adineko pertsonen aldeko estrategia gehienak Gizarte Zerbitzuetako Sailak ezarri ditu, beste sail batzuen ekarpen mugatuarekin, Donostian eta Donostian izan ezik, horietan sailen arteko ikuspegia garatu baitzen.

Bestalde, lidergo indibidualak proiektuen arrakasta ziurtatzeko duen garrantzia edo balioa nabarmendu da behin eta berriz. Lidergoaren garrantzia nabarmendu egin da bai erakundeen eremuan, inplikaturako profesionali dagokienez, bai komunitatearen edo herritarren eremuan, erakundeetan, komunitateetan edo auzoetan garrantzi edo karisma berezia duten pertsonen dagokienez.

Kontu hori kontuan hartu behar da, prozesu osoa hautsi egin baitaiteke lider jakin batek parte hartzeari uzten dionean. Hori bereziki garrantzitsua da adineko pertsonekin lan egiten denean; izan ere, hainbat arrazoi direla medio, batzuetan osasun-baldintzekin zerikusia dutenak, pertsona horiek ezin dute parte hartu edo ez dute parte hartu nahi:

[Honi buruz] boluntarioen gaia... Euskadi Lagunkoian dugun arazoetako bat da, adibidez, sustapen talde oso indartsuak daudela, eragin handiko pertsonak osatzen baitituzte; bestela, talde horiek ez lirateke hain indartsuak izango. Baina pertsona horiek adinekoak direnez, gaixotzeko joera dute, eta orduan talde osoa desintegratu egingen da. Eta, orduan, "adeitasun" proiektua gelditu egin daiteke. (Kudeatzaile publikoa)

Azkenik, bakardadea izan zen atsegintasunari eta zahartzeari buruzko diskurtsoan gai nagusi eta errepikatuetako bat. Kosorkuntza- eta koprodukzio-prozesuek zeregin garrantzitsua izan dezaketela iradoki zen gai horri heltzeko orduan. Parte hartzeko proiektu batean parte hartzea onuragarria izan daiteke gizabanakoentzat gizarte-harremanak ezartzeko orduan, baina prozesu horien emaitza ere lagungarria izan daiteke bakardadeari komunitate-mailan heltzeko. Erakunde publikoek gizabanakoek behar sozial eta afektiboak ezin dituztela behar bezala ase egiaztatzeak komunitateek eta boluntarioen sektoreak zeregin erabakigarria dutela sinestarazi du. Arreta arazo zehatz horretan jartzen duenez, litekeena da prozesuak denboran zehar irautea; izan ere, komunitateek eta boluntarioen sektoreak erakunde publikoek

erantzuteko zailtasunak dituzten behar bati erantzun diezaioke:

[Koprodukzio-proiektu bat] bakardadearen arazoari erantzun desberdina ematen saiatzen da, jendea kezkatzen duen zerbait baita. Jende guztia kezkatzen du, baina inork ez daki nola iritsi bakarrik bizi diren adinekoengana. [...] Beraz, hirian kezkatzen duen zerbait da, eta profesional guztiak ere kezkatzen ditu. Bizilagunen elkarteak eta enpresak ere kezkatzen ditu. (Kudeatzaile publikoa).

8. Eztabaida

Euskal Autonomia Erkidegoan PAHKLren estrategiak garatzen dituzten hiri eta herrien kopuruak eta sare autonomiko bat sortzeak erakusten dute adinekoek egokitutako inguruneen garapena esparru politikoan kezka partekatua bihurtu dela. Hala ere, estrategia horiek tokian-tokian aplikatzeko eta profesionalak eta herritarrek laguntzeko duten maila oso desberdina da. Euskal Autonomia Erkidegoan PAHKL ekimenaren arrakasta eta hedapen azkarrak, beraz, lorpen frogagarriak gabeko eslogan edo lema bihurtzeko arriskua dakar.

Lankidetzeta- eta partaidetzeta-ekimenak, hala nola kosorkuntza- eta koprodukzio-prozesuak, funtsezkoak dira adinekoek egokitutako estrategiak garatzeko, baina gure azterketak erakutsi du haien garapena ez dela ohikoa eta sistematizatua. Aztertutako ekimenek proiektu berritzaileak ordezkatzen dituzte hainbat erakundetan, eta gobernatzeko modu berri bat behar dute. Tamaina txikia eta eragin mugatua dutenez, esperimentalak dira, eta, analisisan esan den bezala, estrategia horiek ez daude tokiko agintarien sail gehienetan integratuta. McDonaldek eta besteek azpimarratzen duten bezala. (2019) eta, halaber, adinekoek egokitutako estrategiek babes politikoa mobilizatzea lortu dute, baina adineko pertsonen programetan modu eraginkorrean parte hartzea problematikoa da. Koprodukzioa "zerbait ona" dela esaten den arren, boterea eta kontrola partekatzea erronka bat da oraindik, eta emaitzen gaineko frogak behar dira (Hafford-Letchfield, 2019).

Gure ikerketak iradokitzen du parte-hartze politikoak, beharrezkoa izan arren, ez duela zentzurik baldin eta estrategia alderdi interesdun garrantzitsuen lanean integratzen ez bada, batez ere tokiko testuinguruetan estrategiak garatzeko gai diren erakunde komunitarioen lanean. Scharlachek eta besteek adierazi bezala. (2014), eta azterlan hau berresten du, planak modu inkoherentean aplikatzea eta plangintza-txostenak tokian tokiko ekintzetara itzultzea erraztuko duten erkidegoko egiturarik ez izatea dira Europar Batasunean plangintza-estategiak aplikatzeko arazorik zailenetako bi. Durán-en ildotik (2017), gure azterketak iradokitzen du ezen, burokrazia transmisio-uhaltzat funtsezkoa den arren, plan berritzaileak aplikatzeak eragozpenak sor ditzakeela, batez ere

kudeaketa arduratsua eta profesional kualifikatuak edo gaituak falta direnean.

Gainera, azterlanak erakusten du adineko pertsona zaurgarrien edo baztertuenengana iristea erronka garrantzitsuenetarikoa bat dela koprodukzio- edo kosorkuntza-prozesuetan. Buffel-ek eta Phillipson-ek (2016) diotenez, adinekoekin adeitsuagoak izateko orduan komunitateek duten arrakasta, neurri handi batean, adinekoak, gizarte-bazterketari aurre egiten diotenak barne, etorkizuneko ikerketa eta politiketan adineko pertsonen aldeko garapenen inguruan funtsezko eragile gisa parte hartzen duten ala ez izango da. Smetcorenek eta besteek adierazten duten bezala. (2019), denbora asko darama konfiantza, sarea eta beharrezko harremanak garatzen, eta denbora hori ez dago beti erabilgarri, batez ere esplorazio-proiektuetan edo iraupen laburreko proiektuetan. Gainera, kezkatuta daude "zaintzen krisiak" zaintzaile nagusientzat duen eraginaz, bereziki emakumeentzat, eta horrek gizartean eta gizartean duen eraginaz. Jendeak adinekoei egokitutako ekimenetan parte hartzeko eta konpromisoak hartzeko probabilitatea handitzeko, garrantzitsua izango da epe laburreko konpromisoak eskatzen dituzten jarduerak garatzea, argi eta garbi zehaztutako helburu eta nahiekin. Hala ere, zaurgarritasun egoeran dauden edo zaintzaile nagusi diren pertsonen parte-hartzea eginkizun konplexua izaten jarraituko du, ongizate eta zainketa sistemek ezarritako baldintzek eraginda.

Puntu honi dagokionez, belaunaldien arteko proiektuen arrakasta (hau da, adin talde desberdinetako pertsonen prozesu berean parte hartzea) ere ahalegin komun gisa identifikatu da. Beharrezkoa da belaunaldi gazteenek ekimenak

sortzen parte hartzeko moduak garatzea, adineko pertsona ahulen eta aktiboen oraingo zein geroko belaunaldiei modu berean laguntzeko. Bovairdek eta bestek diotenez. (2015), irudimen eta erakargarritasun handiagoko moduak bilatu beharko dira, herritar gehiago konbentzitzeko koprodukzio-jarduerak ekintza kolektiboagora bideratzeko. Alde horretatik, komunitate bateko kide guztiak alternatiba gisa erakarriko dituzten interes partekatuak bilatzeaz hitz egin da. Horrek esan nahi du kosorkuntza- eta koprodukzio-prozesuek diseinu-fasetik hasi beharko luketela, eta ez helburuak eta xedeak dagoeneko definitu direnean. Iraunkortasuna eta jarraipena lortzeko, beharrezkoa da, halaber, ekimen horiek sare profesionaletan eta alderdi interesdunen sareetan (bereziki, Europar Batasunekoan) txertatzea, baita Administrazioak epe luzerako konpromisoa hartzea eta sektore arteko eta lanbide arteko ikuspegia ere. Lawlerrek (2015) iradoki du PAHKLren agendaren zabalera izugarria geldiarazi egin daitekeela epe laburreko programa edo proiektuen garapenarekin. Baieztapen hori EAeko egoerari ere aplikatu dakiokkeen arren, proiektu txiki horien balioa aitortu behar da, eta arrakasta lortzeko modua izan daiteke batez besteko termino bat aurkitzea.

Esker onak

Eskerrak eman nahi dizkiogu Christopher Phillipsoni, bere denbora eta ezagutzak eskaini baitzituen artikulu hau hobetzen laguntzeko. Tine Buffel doktorearen lana Leverhulme Trust-en (RL-2019-011) eta Economic and Social Research Council-en (ESRC) laguntza izan zuen Future Research Leaders programaren barruan (ES/N002180/1).

Erreferentzia bibliografikoak

- ARRIETA, F. (2019): *El archipiélago del bienestar: el sistema de servicios sociales en el País Vasco*, Madril, Catarata.
- BEEBEEJAUN, Y.; DUROSE, C.; REES, J.; RICHARDSON, J. eta RICHARDSON, L. (2014): "'Beyond text': exploring ethos and method in co-producing research with communities", *Community Development Journal*, 49. bol., 1. zb., 37.-53. or.
- BELL, D. eta PAHL, K. (2018): "Co-production: towards a utopian approach", *International Journal of Social Research Methodology*, 21. bol., 1. zb., 105.-117. or.
- BOVAIRD, T. (2007): "Beyond engagement and participation: user and community coproduction of public services", *Public Administration Review*, 67. bol., 5. zb., 846.-860. or.
- BOVAIRD, T.; VAN RYZIN, G.; LOEFFLER, E. eta PARRADO, S. (2015): "Activating citizens to participate in collective co-production of public services", *Journal of Social Policy*, 44. bol., 1. zb., 1.-23. or.
- BRANDSEN, T. eta HONINGH, M. (2015): "Distinguishing different types of coproduction: a conceptual analysis based on the classical definitions", *Public Administration Review*, 76. bol., 427.-435. or.
- BUFFEL, T. (ed.) (2015): *Researching age-friendly communities. stories from older people as co-investigators*, Manchester, The University of Manchester Library.
- (2018a): "Older coresearchers exploring age-friendly communities: an 'insider' perspective on the benefits and challenges of peer-research", *The Gerontologist*, 59. bol., 3. zb., 1.-11. or.
- (2018b): "Social research and co-production with older people: developing age-friendly communities", *Journal of Aging Studies*, 44. bol., 52.-60. or.
- BUFFEL, T.; HANDLER, S. eta PHILLIPSON, C. (2018): *Age-friendly cities and communities: a global perspective*, Bristol, Policy Press.
- BUFFEL, T. eta PHILLIPSON, C. (2016): "Can global cities be 'age-friendly cities'? Urban development and ageing populations", *Cities*, 55. bol., 94.-100. or.
- BUFFEL, T.; PHILLIPSON, C. eta RÉMILLARD-BOILARD, S. (2019): "Age-friendly cities and communities: new directions for research and policy", in GU, D. eta DUPRE, M. (ed.), *Encyclopedia of Gerontology and Population Aging*, Cham, Springer.
- BURGESS, G. eta DURRANT, D. (2019): "Reciprocity in the co-production of public services: the role of volunteering through community time exchange", *Social Policy and Society*, 18. bol., 2. zb., 171.-186. or., <<https://doi.org/10.1017/S1474746418000076>>.
- CARRASCO, C. (2013): "El cuidado como eje vertebrador de una nueva economía", *Cuadernos de Relaciones Laborales*, 31. bol., 1. zb., 39.-56. or.
- CHOWDHURY, M.F. (2015): "Coding, sorting and sifting of qualitative data analysis: debates and discussion", *Quality and Quantity*, 49. bol., 1.135.-1.143. or.
- COMAS-D'ARGEMIR, D. (2015): "Los cuidados de larga duración y el cuarto pilar del sistema de bienestar", *Revista de Antropología Social*, 24. bol., 375.-404. or.
- CRAIG, G. (2004): "Citizenship, exclusion and older people", *Journal of Social Policy*, 33. bol., 1. zb., 95.-114. or.

- DE LOS SANTOS A., PV. eta CARMONA VALDÉS, S.E. (2012): "Cuidado informal: una mirada desde la perspectiva de género", *Revista Latinoamericana de Estudios de Familia*, 4. bol., 138.-146. or.
- DEL BARRIO, E.; MARSILLAS, S.; BUFFEL, T.; SMETCOREN, A. eta SANCHO, M. (2018): "From active aging to active citizenship: the role of (age) friendliness", *Social Sciences*, 7. bol., 8. zb., 134.
- DORAN, P. eta BUFFEL, T. (2018): "Translating research into action: involving older people in co-producing knowledge about age-friendly neighbourhood interventions", *Working with Older People*, 22. bol., 1. zb., 39.-47. or.
- DURÁN, M.Á. (2017): "Ciudades que cuidan", in NIEVES, M. eta SEGOVIA, O. (ed.), *¿Quién cuida en la ciudad? Aportes para políticas urbanas de igualdad*, Santiago de Chile, CEPAL, 91.-116. or.
- EIN (2017): [Einen webgunetik ateratako datuak], <https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736167628&menu=ultiDatos&idp=1254735576581> [accessed 2020-1-17an kontsultaturik].
- (2019): [Einen webgunetik ateratako datuak], <<https://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?t=9947>> [2020-1-17an kontsultaturik].
- (2020): "Encuesta de Población Activa 2020", <https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176918&menu=ultiDatos&idp=1254735976595> [2020-1-17an kontsultaturik].
- ESPING-ANDERSEN, G. eta PALIER, B. (2011): *Los Tres grandes retos del estado de bienestar*, Bartzelona, Ariel.
- EUSTAT (2019): "Indicadores demográficos 2017" [prentsa-oharra], Gasteiz, Euskal Estatistika Erakundea, 2019-4-5ean, <https://www.eustat.eus/elementos/ele0016300/continua-aumentando-la-esperanza-de-vida-de-hombres-y-mujeres-en-la-c-a/not0016390_c.html> [2021-5-26an kontsultaturik].
- FLEMIG, S. eta OSBORNE, S. (2019): "The dynamics of co-production in the context of social care personalisation: testing theory and practice in a Scottish context", *Journal of Social Policy*, 48. bol., 4. zb., 671.-697. or.
- HAFFORD-LETCHFIELD, T. (2019): "Participation and co-production in the care and support of older people", in GU, D. eta DUPRE, M. (ed.), *Encyclopedia of Gerontology and Population Aging*, Cham, Springer, <https://doi.org/10.1007/978-3-319-69892-2_369-1>.
- HUGHES, T. (2014): "Co-creation: moving towards a framework for creating innovation in the triple helix", *Prometheus*, 32. bol., 4. zb., 337.-350. or., <<https://doi.org/10.1080/08109028.2014.971613>>.
- KANO, M.; ROSENBERG, P. eta DALTON, S. (2018): "A global pilot study of age-friendly city indicators", *Social Indicators Research*, 138. bol., 1.205.-1.227. or.
- KEY, W. eta CULLINEY, M. (2018): "The oldest old and the risk of social exclusion", *Social Policy and Society*, 17. bol., 1. zb., 47.-63. or.
- LAWLER, K. (2015): "Age-friendly communities: go big or go home", *Public Policy and Aging Report*, 25. bol., 30.-33. or.
- LITTLECHILD, R.; TANNER, D. eta HALL, K. (2015): "Co-research with older people: perspectives on impact", *Qualitative Social Work*, 14. bol., 1. zb., 18.-35. or.
- MCDONALD, B.; SCHARF, T. eta WALSH, K. (2019): "Creating an age-friendly county in Ireland: stakeholders' perspectives on implementation", in BUFFEL, T.; HANDLER, S. eta PHILLIPSON, C. (ed.), *Age friendly cities and communities. A global perspective*, Bristol, Policy Press, 143.-166. or.
- OME (2018): *La Red Mundial de Ciudades y Comunidades Adaptadas a las Personas Mayores: revisar el último decenio y mirar con optimismo hacia el siguiente*, Geneva, Osasunaren Mundu Erakundeak.
- MORENO, L. (2012): *La Europa asociada*, Bartzelona, Península.
- MOULAERT, T. eta GARON, S. (ed.) (2016): *Age-friendly cities and communities in international comparison*, Cham, Springer.
- NIEBOER, A. eta CRAMM, J. (2018): "Age-friendly communities matter for older people's well-being", *Journal of Happiness Studies*, 19. bol., 2.405-2.420. or.
- NOVO, A. (2010): *La excepcionalidad del modelo federal foral vasco*, Valentzia, Tirant lo Blanch.
- OSBORNE, S. (2018): "From public service-dominant logic to public service logic: are public service organizations capable of co-production and value co-creation?", *Public Management Review*, 20. bol., 2. zb., 225.-231. or.
- PAVOLINI, E.; LEÓN, M.; GUILLÉN, A. eta ASCOLI, U. (2015): "From austerity to permanent strain? The EU and welfare state reform in Italy and Spain", *Comparative European Politics*, 13. bol., 56.-76. or.
- PÉREZ OROZCO, A. (2006): "Amenaza tormenta: la crisis de los cuidados y la reorganización del sistema económico", *Revista de Economía Crítica*, 5. bol., 7.-37. or.
- PESTOFF, V. (2011): "Co-produção, nova governança pública e serviços sociais no terceiro setor na Europa", *Ciências Sociais Unisinos*, 47. bol., 1. zb., 15.-24. or.
- POOCHAROEN, O. eta TING, B. (2015): "Collaboration, co-production, networks: convergence of theories", *Public Management Review*, 17. bol., 4. zb., 587.-614. or.
- RÉMILLARD-BOILARD, S. (2018): "The UK network of age-friendly communities: a general review", *Working with Older People*, 22. bol., 1. zb., 30.-38. or.
- SCHARLACH, A.; DAVITT, J.; LEHNING, A.J.; GREEFIELD, E.A. eta GRAHAM, C.L. (2014): "Does the village model help to foster age-friendly communities?", *Journal of Aging and Social Policy*, 26. bol., 1.-2. zb., 181.-196. or.
- SELLONI, D. (2017): *Codesign for public-interest services*, Cham, Springer.

SMETCOREN, A.; DE WONDER, L.; DUPPEN, D.; DE WITTE, N.; VANMECHELEN, O. eta VERTÉ, D. (2019): "Towards an 'active caring community'", in BUFFEL, T.; HANDLER, S. eta PHILLIPSON, C. (ed.), *Age friendly cities and communities. a global perspective*, Bristol, Policy Press, 97-118. or.

WARD, P.; BANKS, S.; HART, A. eta PAHL, K. (2018): "Conclusion: imagining different communities and making them happen", in BANKS,

S.; HART, A.; Pahl, K. eta WARD, P. (ed.), *Co-producing research: a community development approach*, Bristol, Policy Press, 203.-209. or.

ZUNIGA, M.; SALABERRIA, E. eta ARRIETA, F. (2019): "An analysis of the role of communities in care systems co-created with older people", *Public Management Review*, 22. bol., 12. zb., 1.799-1.818. or.